

NEVELÉS ÉS ÉLET.

A Kisparti-alapítvánnyal kapcsolatban a következő levelet kaptuk: A makoí m. kir. áll. Csánád vezér gimnázium mindezeideig nem jelentette be a Kisparti-alapítványra való gyűjtését. Annak a nagy tiszteletnek a hatása alatt ugyanis, amellyel iskolánk egykori nagynevű főigazgatója, dr. Kisparti János iránt viseltetik, Kovalik Antal r. tanár, c. igazgató buzgólkodása folytán a tanárok és szülők részéről ezer pengő gyűlt össze.

Ez az összeg magában is elegendő ahhoz, hogy jutalomdíj alapítvány létesüljön belőle. Ezért elhatároztuk, hogy ebből külön alapítványt létesítünk, s annak kamatait a Kisparti Jánosról való megemlékezés kapcsán évenként egy népi származású kitűnő tanulóknak adjuk ki.

Ílyenmódon az intézetben minden évben áldozunk annak a nagy pedagógus emlékének, akit annyi szívvel szál fűzött hozzánk.

Tisztelettel kérem emez értesítésnek a központi bizottság tudomására való hozását.

Fogadja a tekintetes Szerkesztőség őszinte tiszteletem kifejezését.

Dr. Tarnai László s. k.
igazgató.

Az alföldi tanítóság társadalmi és kulturális magatartása című közleményhez (N. Sz. VII. évf. 7—8. sz.) még a következő hozzászólás érkezett.*

Ezzel a hozzászólással zárjuk le a kérdésről megindult vitát. Seres József kartársunkat megkérjük, hogy a zárószó jogán következő számunkban röviden foglalja össze mondandóját, a szerkesztőség pedig most már az egész problémakört két kérdéssel óhajtáná továbbépíteni, amely egyszersmind szorosabb kapcsolatot teremthetne folyóiratunk és az alföldi tanítóság között. Kérdéseink a következők: 1. *Folyóiratunk 1943-as évfolyamából milyen közlemények érdekelték legjobban, minek látták különösen hasznát?* és 2. *Milyenfajta tanulmányokat szeretnének hasábjainkon olvasni, milyen kérdések felvetését és megvilágítását tartanák fontosnak társadalmi, művelődési és szűkebb értelemben vett szakszempontról?* Tekintve, hogy folyóiratunk az egyetemről a különböző középiskolákra át a népiskoláig, a legelméletibb kérdéskutatástól a mindennapi gyakorlatig átfogó szellemi keretet igyekszik megvalósítani, az alföldi tanítóság általa a nevelés minden tényezőjével kapcsolatba kerülhetne. Ezért örülnénk, ha két kérdésünk szorosabbá tenné az együttműködést közöttünk.

A „Nevelésügyi Szemle” 7—8. számában Seres József kunágotai okl. tanító „Az alföldi tanítóság társadalmi és kulturális magatartása” címen felvetett kérdéseire szeretnék hozzászólni, mint a közelében élő

alföldi tanítótársadalom egyik fiatal tagja.

„Válságban van a tanító, mint egyén, mert nem hisz munkájának értékében“ kezdi fejtegetéseit. Nehezen tudok elképzelni egyént, aki ne bízzék munkájának értékében. Aból, hogy valaki nem hisz saját munkájának értékében, általánosítani még nem lehet. A mai tanítóképzés áll olyan fokon, hogy tud hitet önteni már a fiatal, kezdő tanító lelkébe is. Később az életben, mint individuum elveszítheti ezt a hitét, de önmagában keresse ezért az okokat. „A társadalmi életben nem találja a helyét.“ A jó szándékú tanítónak nincsenek ilyen problémái. A munkája és az egyénisége után, minden tekintetben önkénytelenül megtalálja a szellemi színvonalának megfelelő helyet. „Nem érzi hivatását.“ Sokan lovagolnak ezen, teljesen meggondolatlanul. Aki ilyen súlyos kijelentést akar tenni, először ismerje meg a valóságot. Ha bensőségesebben foglalkozik a cikkíró ezzel a kérdéssel, már a falujában is talált volna olyan tanítókat, kiknek munkája megakadályozta volna e könnyelmű kijelentésben. „Helyzetét átmenetinek látja a műveletlen és a kultúrember helyzete között.“ A cikkírónak ez a meglátása cáfolja azt a kijelentését, hogy „nem érzi hivatását.“ Szerintem ha a tanító így látja és állítja be magát a két réteg közé, akkor már él benne a hivatástudat. Mert a tanítónak a szociális helyzet fejlesztésében is ki kell vennie a részét és ha a műveletlen és kultúrember között, kapcsolatot tud, illetve igyekszik teremteni, akkor már hivatását érzi.

Csak a felületesen vizsgálódóknak ötlenek szemükbe a külső válság jelei: kevesen mennek férfiak tanítói pályára s főképpen inkább kisebb tehetségűek. A nagykőrösi és dunamelléki tanítóképző igazgatósá-

ga az ezzel kapcsolatos kérdésekre a következőkben volt szívesen válaszolni. „Az I. osztályba beírt tanulóinak száma 1938-tól kezdve így alakult:

1938—39:26; 39—40:38; 40—41:47; 41—42:40; 42—43:53; 43—44:55. A törvényesen megállapított létszám 45, ennél többet csak miniszteri engedéllyel lehet felvenni. A múlt és az idei évadban több volt a jelentkezők száma 150-nél, akik közül csak 55-öt lehetett felvenni külön miniszteri engedéllyel.“ „Főképpen a kisebb tehetségűek mennek tanítónak.“ Ha kevés a tanító, ennek részint örülnünk kell, mert a felszabadult országrészek visszacsatolása miatt lett kevés. Néhány évet átmeneti időnek kell tekintenünk, és utána tanítóban nem lesz hiány, mert vannak még ifjak, kikben él az elhivatottság érzése. A kik levette körzetparancsnokoknak mennek el, azok továbbra is nevelői munkát végeznek. Meg kell őket érteni, mert mindenki igyekszik az életkörülményeit tűrhetőbbé tenni.

A cikkíróval ellentétben bátran merem mondani, hogy nem kerül nehéz helyzetbe, aki a tanítóságot nemzetépítő, társadalomépítő komoly munkára szeretné fellelkesíteni. A tanítóságot erre a munkájára nem kell lelkésíteni. Csak szét kell nézni a sokezer tanító életében. A cikkíró nagyon-nagyon sok tanítót látna, akik mint a fáklya égnek el hivatástudatuk súlya alatt.

A tanítóságnak megvan az igazi tekintélye, csak ennek nagysága egyénekenként és vidékenként változik. Óvakodnunk kell az általánosításoktól. Aki a tanítóságot nem becsüli meg, az saját magáról állít ki szegénységi bizonyítványt. Sajnos a magyar társadalom jobban szereti anyagi helyzet után tekintélyt tisztelni. Ha a tanítónak olyan fizetése lenne, mint a mérnöknek, vagy mint

az orvosnak, bizonyosan a tekintély a fizetés növekedésével arányosan emelkednék. Legtöbbször nem a munkája után becsülik meg az embert, hanem a fizetése után, és a pénz vagy anyagi helyzet tartja sokszor a meg nem érdemelt tekintélyt. Tanítók vannak és lesznek mindig, annak ellenére, hogy a cikkíró szerint kihalt a hivatás érzet. Miért van a csekély fizetés ellenére is ennyi tanító? Csak azért, mert vannak még olyanok, akikben él a hivatásérzet. Sajnos a tanító anyagi gondjai miatt nem tudja teljes énjét a hivatásának szentelni, mert hál' Istennek legtöbbjüknek igen népes a családja és biztosítani kell részükre a drága mindennapi kenyeret. Míg a tanítónak másirányú foglalkozásokat kell keresnie, hogy családját fenntartsa, addig nem lehet tőle 100%-os iskolai munkát kívánni, mert ez lehetetlen. A tanító számára biztosítani kell a nyugodt, biztos megélhetést, hogy teljes erejét és tudását hivatásának tudja szentelni. Meg vagyok róla győződve, hogy ez meg is történik, s ennek eredménye és hatása majd az egész nemzet jövőjén meglátszik. A tanító vár nyugodtan. Nem hirdet sztrájkot, nem törtet az élre s nem beszéddel hanem munkával szerez magának igazságot tekintélyt.

A továbbiak során megállapítja a cikkíró, hogy a tanító a faluban másodrendű helyet foglal el. Szerintem a csendes vezető és irányító munkájával az első szerepet a tanító viszi, amint az a cikkíró falujában is látható.

Szinte fáj, amikor a kollegám kétségbe esve írja, hogy a „tanítóság nem nagy igényű.“ A tanítóság komolyan gondolkodik és nem felületes. Szemelőtt tart egy régi közmondást: „Addig nyújtózkodjál, ameddig a takaród ér!“ A valóság az, hogy az igény megvan, csak az

igényt megvalósítandó anyagi fedezet hiányzik.

Elmultak már azok az idők, amikor azt vizsgálják; ki volt az apja, stb. Sok helyen megfordultam már, de még sehol sem tapasztaltam, hogy valakinek azért lett volna nehezebb a munkája, mert paraszt, illetve egyszerű ember gyermeke volt.

Téves a kollegámnak az a felfogása, hogy a városi gyermek legtöbb része azért megy tanítóképzőbe, mert helyben van és csak tandíjat kell fizetnie. A 14 éves gyermeknek jövője meglátásában bizonyos ösztöne van. Ahol tanítóképző van, ott rendszerint más intézet is (gimnázium is) van. Miért pont tanítóképzőbe adná a szülő a gyermekét? Legtöbbször a fiú szándéka a döntő.

Sokan nem vagyunk megelégedve az alföldi parasztsággal, kissé durvák, a tiszteletadásról legtöbbször megfeledkeznek. Csak bizonyos távolságról lehet beszélni velük. Ez a távolság a nevelői távolság, melynek meg kell lennie. Az alföldön csak kivételes esetben lehetek a volt osztálytársamnak ugyanaz, aki azelőtt voltam. Én tartom a leghelyesebbnek, ha a kellő távolságot megtarthatja a tanító a régi osztálytársával szemben is. Ezelőtt egy pár évvel én is a kollega úr mellett történt volna pálcát, de sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy az lehetetlen.

A szerző cikkében szép példáját láttuk annak, hogy bizonyos dolgok megírásánál nem elég a hatalmas könyvtár, mert az csak eszköz, amely bizonyos mértékben hozzásegít a komoly kérdések elfogulatlan megítéléséhez. Azonban állandóan érintkezünk kell a külvilággal is, különösen utazgatások által. Látszik a munkáján, hogy sokat olvas, azonban hiányzik a valóság szemlélete. Iparkodjunk tágabb dimenzióban szemléletet gyűjteni és akkor nem

esünk sorozatosan téves megítélésükbe.

Ivanics Bertalan.

Egy úgynevezett „kényes-kérdés“ leányaink nevelésében.

A hivatása magaslátán álló nevelőt legfőképpen a növendékei sorsáért érzett felelősség jellemzi. Ez az érzés készteti arra, hogy segítségükre legyen mindenfajta bizonytalanságukban, kérdésükben.

Ilyen az az úgynevezett „kényes kérdés“, hogy lehetséges-e barátság férfi és nő között? Ez a kérdés igen élesen foglalkoztatja a 14—19 éves leányokat.

Ami a nevelők állásfoglalását illeti, elenyészően kevés azoknak a száma, akik azt hirdetik és arról tudják leánynövendékeiket meggyőzni, hogy igenis, lehetséges barátság férfi és nő között. Az a gondolat, hogy külön neműek között barátság nem lehetséges, mint életelv már magában megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi a barátság kifejlődését férfi és nő között, pedig ez az a magasrendű érzelem, mely a családi élet és a nyugodt hivatali együtt dolgozás legbiztosabb alapja, a nemzetvélség helyzetében pedig a hősi önfeláldozás és sorsközösség csodálatos erőforrása.

A férfi és nő között nem lehetetlen, bár nem is könnyű a barátság kötelékét megteremteni. Bizonyos feltételek ezt lehetővé, bizonyos helyzetek pedig kívánatossá is teszik. Szerencsés adottságok, korán önnevelésre késztető, észszerű nevelés, felelősségteljes élet megszokása kell hozzá elsősorban a nő számára. Pl. idegrendszerbeli gyöngeség, kényeztető zarnoki önszeretetre, vagy koraérettségre juttató nevelés, a megszokássá vált felelőtlen élet nem tehet senkit alkalmassá arra a magasrendű emberi kapcsolatra, amelynek a szó legnemesebb értelmében

barátság a neve. Egyneműek között is ritka ez, „mint a fehér holló“, hogynem volna vitás két külön nemű lény között!

Igyekezünk leányainkat úgy nevelni, hogy tudatában legyenek női méltóságuknak, minden helyzetben a férfiakkal szembeni viszonyuknak és ebből eredő köteletségüknek; a saját boldogságuk érdekének ismerjék fel a barátság feltételeinek állandó biztosítását. Fejlesszük lelküket nemessé, hogy állandóan érezzék minden teltükért — egészen az önfeladti mosolyig — a felelősséget a mások és saját maguk lelki nyugalma érdekében.

Fel kell világosítani a leányokat arról, hogy a nő értékének nem az a fokmérője, hogy mennyire fiatal, vagy szép — ha a felszínes élet-szemlélet ennek is ad elsőbbséget — hanem az, hogy mennyire él felelősségteljes életet.

Tömérdek női sors tragédiájának okát abban látjuk, különösen a mai nyugtalan időkben, hogy a leánygyermek érdeklődése idő előtt a másik nemre irányul tervszerű beavatkozással, szándékosan, holott ez az érdeklődés magától is felébred, de nem mindegy, éppen a barátság érdekében, hogy mikor válik az számára nyugtalanító jelenséggé. Igen fontos, hogy leányainkat egyéni hajlamainknak megfelelő hivatásra neveljük, úgy, hogy az életpálya, amelyet kényérkereseti szempontból választanak, annyira szívük szerinti legyen, hogy szinte szerelmesek tudjanak bele lenni, még mielőtt felébredne bennük a másik nem utáni vágyakozás. A mélységes hivatászeretet az egyetlen, amely megóvjá őket a férfiakkal való felelőtlen szerelmi játékok csábításaitól, fiatalosságuk, szépségük mulandósága miatti keserűségeiktől, életerejük eltékozlásától, valamint a másik nemet és környezetüket veszélyeztető maga-